

Lastensuojelun toimintakykymittarin koulutuspäivä

Kuntatalo iso luentosali, maanantai 10.3

9:30–10:00 **Tulokahvit ja ilmoittautuminen**

10:00–11:30 **Koulutuspäivän avaus**

- Projektipäällikkö Mikko Mehtonen

Ajankohtaista lastensuojelusta

- Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananaja

Mikä on lastensuojelun toimintakykymittari?

- Yleisesittely ja perusasiat

Lounas 11.30–12.30 (Ilmainen lounas)

← 11.30–11.45
otoksen poiminnasta
vastaavien ohjeistus
(salissa) !

12.30–13.45 **Lastensuojelun ja muuttuva toimintaympäristö**

- Johtaja sosiaali- ja terveysasiat Tarja Mylläinen

Kokemuksia esitestauksesta

- Espoonlahdessa toteutettu esitestaus

Tiedonkeruuseen liittyviä käytännön asioita

- Aikataulu, tietosuojatunnukset, otanta jne.

Kahvitauko 13.45–14.00

14.00–15.30 **Sähköinen alusta ja muut erityiskysymykset**

- Projektitutkija Elina Aaltio

Koulustilaisuuteen voi ottaa oman tietokoneen (vaatii WLAN yhteyden) sähköisen alustan testaamista varten!

AJANKOHTAISTA LASTENSUOJELUSTA

***Lastensuojelun toimintakykymittarin
Koulutuspäivä 10.3.2014***

Aulikki Kananoja

ESITYKSEN SISÄLLÖSTÄ

- ***Pääpaino arviointikysymyksessä***
- ***Vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointi – hieman taustaa***
- ***Arvioinnin tehtävät lastensuojeluprosessin eri vaiheissa ja arvioinnin tietoperustat***
- ***Arvioinnin erilaisia tarkoituksia, mm. Colin Robsonin mukaan (Käytännön arvioinnin perusteet, 2001)***
- ***Arvioinnin erilaisia variaatioita***
- ***Toimiva lastensuojelu -työryhmän esitykset ja tarvittava jatkotyö***

VAIKUTUSTEN JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI – TAUSTAA (1)

- ***Ammattieettinen perustelu – asiakasnäkökulma toimenpidenäkökulman rinnalle***
- ***Toiminnan vaikutusten tunteminen antaa kehittämiselle suunnan***
- ***1980-luvun ”aalto” vaikutusten tutkimisessa – Helsinki, Jyväskylä ym.***
- ***Arviointitutkimuksen nousu 1980 – 1990-luvulla – Stakesin FinnSoc, Campbell collaboration ym***
- ***Lastensuojelun tilannearvioinnin kehittäminen – mm. Kohtaava lastensuojelu***
- ***Poliittinen kiinnostus sosiaalipalvelujen vaikutuksiin 2000-luvulla – vaihtoehdon kehittäminen vain tuottavuuden arviointia korostavalle puheelle***

VAIKUTUSTEN JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI -TAUSTAA (2)

- **1980-luvulla Yhdysvalloissa ja Englannissa sosiaalityön vaikuttavuuden ”arviointi-aalto”**
- **Keskeisinä käynnistäjinä alan tutkijat ja opettajat; kohdistui tiettyjen menetelmien ja lähestymistapojen vaikutusten arviointiin**
- **Erilaisia tutkimuskoulukuntia**
- **Suomessa ei vastaavaa vaihetta samassa muodossa; menetelmät eivät olleet selkeästi jäsentyneitä, juridinen lähtökohta keskeisessä asemassa**
- **Kiinnostusta työn vaikutuksiin ei ollut riittävästi?**

MIKSI PÄÄPAINO ARVIOINNISSA ?

- ***Yleiset perustelut kuntaliiton hankkeen taustapapereissa***
- ***Ohjausryhmä toivoi keskustelua arvioinnin erilaisista toteutustavoista***
- ***Arviointi-käsite kaipaa täsmentämistä kulloisenkin tehtävän näkökulmasta:***
 - ***Prosessin alkuvaiheen tilanearviointi on tilanteen määrittelyä ja eri tekijöiden merkityksen arviointia***
 - ***Suunnitelma sisältää tarvittavien toimien arviointia ennakoinnin merkityksessä***
 - ***Prosessin kuluessa arvioidaan muutoksen etenemistä eli työskentelyn vaikutuksia***
 - ***Prosessin loppuvaiheessa arvioidaan koko prosessin vaikutuksia: tavoiteltuja ja ennakoimattomia***

ARVIOINNIN ERI FUNKTIOT LASTENSUOJELUSSA (1)

- **Lapsen ja perheen tilanteeseen perehtyminen**; olennaista ohjaako perehtymistä ensisijaisesti tieto lapsen kehityksen ja hyvän kasvun edellytyksistä, perheen toimintakyvyn ja hyvän vanhemmuuden edellytyksistä vaiko lainsäädännön asettamista ehdoista ja lakisääteisten toimenpiteiden määrittelyistä (teoreettinen tieto vai juridinen tieto)
- **Lapsen tilanteeseen vaikuttavien keskeisten tekijöiden tunnistaminen**; lapsen kuuleminen, vanhempien kuuleminen, havainnot, avoimuus tilanteesta nousevalle informaatiolle
- **Käsitystä eri tekijöiden merkityksestä** - mikä on keskeistä - ohjaa teoreettinen tieto, tutkimustieto ja kokemustieto

ARVIOINNIN ERI FUNKTIOT LASTENSUOJELUSSA (2)

- **Olettamukset eri tekijöiden välisistä vaikutussuhteista ja dynamiikasta; syntyä tilannearviointi (assessment) teoreettisen ja tutkimustiedon pohjalla**
- **Olettamukset muutokseen tarvittavista prosesseista – toimenpiteistä ja niiden synnyttämistä asiakkaiden kokemuksista – joiden pohjalle rakentuu suunnitelma ja mahdollinen sopiminen yhteistyöstä; ohjaavana tietopohjana teoreettinen tieto, tutkimustieto ja kokemustieto**
- **Suunnitelman toteutusprosessi, jonka kuluessa arvioidaan miten olettamukset eri tekijöiden merkityksestä, eri tekijöiden vaikutussuhteista ja eri toimenpiteiden vaikutuksista toteutuvat, ns. prosessiarviointi**
- **Prosessin loppuvaiheessa koko prosessin vaikutusten arviointi (evaluaatio)**

ARVIOINNIN ERI FUNKTIOT LASTENSUOJELUSSA (2)

- **Olettamukset eri tekijöiden välisistä vaikutussuhteista ja dynamiikasta; syntyä tilannearviointi (assessment) teoreettisen ja tutkimustiedon pohjalla**
- **Olettamukset muutokseen tarvittavista prosesseista – toimenpiteistä ja niiden synnyttämisestä asiakkaiden kokemuksista – joiden pohjalle rakentuu suunnitelma ja mahdollinen sopiminen yhteistyöstä; ohjaavana tietopohjana teoreettinen tieto, tutkimustieto ja kokemustieto**
- **Suunnitelman toteutusprosessi, jonka kuluessa arvioidaan miten olettamukset eri tekijöiden merkityksestä, eri tekijöiden vaikutussuhteista ja eri toimenpiteiden vaikutuksista toteutuvat, ns. prosessiarviointi**
- **Prosessin loppuvaiheessa koko prosessin vaikutusten arviointi (evaluaatio)**

ARVIOINNIN ERILAISIA LÄHESTYMISTAPOJA

- **1960-luvulla arvioinnissa keskityttiin kokeelliseen ja kvasi-kokeelliseen tutkimusasetelmaan**
- **Seuraavassa vaiheessa korostettiin arvioinnin merkitystä ja hyödyntämistä päätöksenteossa**
- **Tätä muutosta kuvattu arvioinnin painopisteen siirtymänä tietosuuntautuneesta käyttövetoiseen lähestymistapaan; ”paradigmasota”**
- **”neljännen sukupolven arviointi” eli naturalistinen tai konstruktivistinen arviointi**
- **Nykyään pyrkimys synteesiin, pluralistinen lähestymistapa, joka yhdistää eri mallien parhaat puolet**

(Lähde: Colin Robson (2001): Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Tammi. 26 -28)

ARVIOINNIN SISÄLTÖ – ARVIOINNIN TEKEMISEN TAPA

- **Arviointi-keskustelussa tarpeen erottaa**
 - **Arvioinnin sisältö eli kohdistuuko lastensuojelun ja lapsen suojelun kannalta olennaisiin kysymyksiin – onko taustateoria soveltuva problematiikkaan, ovat kysymykset sisällöllisesti relevantteja**
 - **Arvioinnin tekemisen tapa yhteydessä arvioinnin tarkoitukseen: onko kysymys pääosin tutkimuksesta vai asiakasprosessin hyvästä toteuttamisesta vaiko molempien yhdistämisestä**
 - **Kuinka standardoitu tekemisen tapa voi/saa/pitää olla?**

SUOMALAISIA ESIMERKKEJÄ

- ***Laajat väestötietoihin perustuvat seuranta- ja arviointitutkimukset (mm. THL)***
- ***Standardoidut arviointimittarit (mm. Bearing Point)***
- ***Tieteelliset tutkimukset (esim. tietyn teorian tai menetelmän soveltuvuutta testaavat arviointitutkimukset)***
- ***Käytännön työhön kiinteästi liittyvät arviointitutkimukset (esim. Kohtaava lastensuojelu)***

ASIAKKAIDEN OSALLISUUS ARVIOINNISSA

- ***Colin Robson erottaa kolme tapaa asiakkaiden osallisuuteen arviointitutkimuksessa:***
 - ***Asianosaisarviointi***
 - ***Osallistava arviointi***
 - ***Työntekijäkeskeinen toimintatutkimus***
(Robson, 37-38)

TÄRKEITÄ NÄKÖKOHTIA

- **Arviointitutkimuksen tarkoitus on määriteltävä: yleinen tiedon lisääminen, toimintapolitiikan kehittäminen, tietyn teorian tai menetelmän testaaminen, käytännön (työmenetelmien) kehittäminen, lasten hyvän kasvun ja kehityksen turvaaminen (eli vaikutukset), perheen kasvatusedellytysten parantaminen**
- **Tärkeä määritellä, arvioidaanko vain muutosta lähtökohtatilanteen ja loppuvaiheen välillä vai arvioidaanko myös käytettyjä menetelmiä ja prosessia**
- **Lähtökohtatilanteen arviointimäärittelyn ja vaikutusten arviointikohteiden määrittelyn oltava synkronissa**
- **Arviointiprosessissa tärkeä havainnoida ja kirjata myös ennalta arvaamattomia tekijöitä**

TOIMIVA LASTENSUOJELU-RYHMÄN ESITYKSISTÄ

- ***Toimiva lastensuojelu -ryhmä kiinnitti huomiota arviointikäytäntöjen kirjavuuteen***
- ***Työryhmä esitti asiantuntijaryhmän valmistelevaan yhdenmukaista tilannearviointiin (lähinnä siis prosessin alkuvaiheen perehtymiseen ja ongelman määrittelyyn) mallia/runkoa***
- ***Työryhmä esitti lastensuojelun sosiaalityön kehittämistä sosiaalityön erikoistumisalueeksi ja tähän tähtäävän koulutuksen suunnittelua asiantuntijatyönä***
- ***Työryhmän esityksistä lausunnot on saatu ja koottu STM:ssä – jatkotoimien valmistelu on meneillään, esim. sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain tehtävien ja työnjaon uudelleen arviointi***

KIITOS

- ***HYVÄÄ KEVÄTTÄ !***

Lastensuojelu ja muuttuva toimintaympäristö

Tarja Myllärinen

Sosiaali- ja terveysasioista vastaava
johtaja

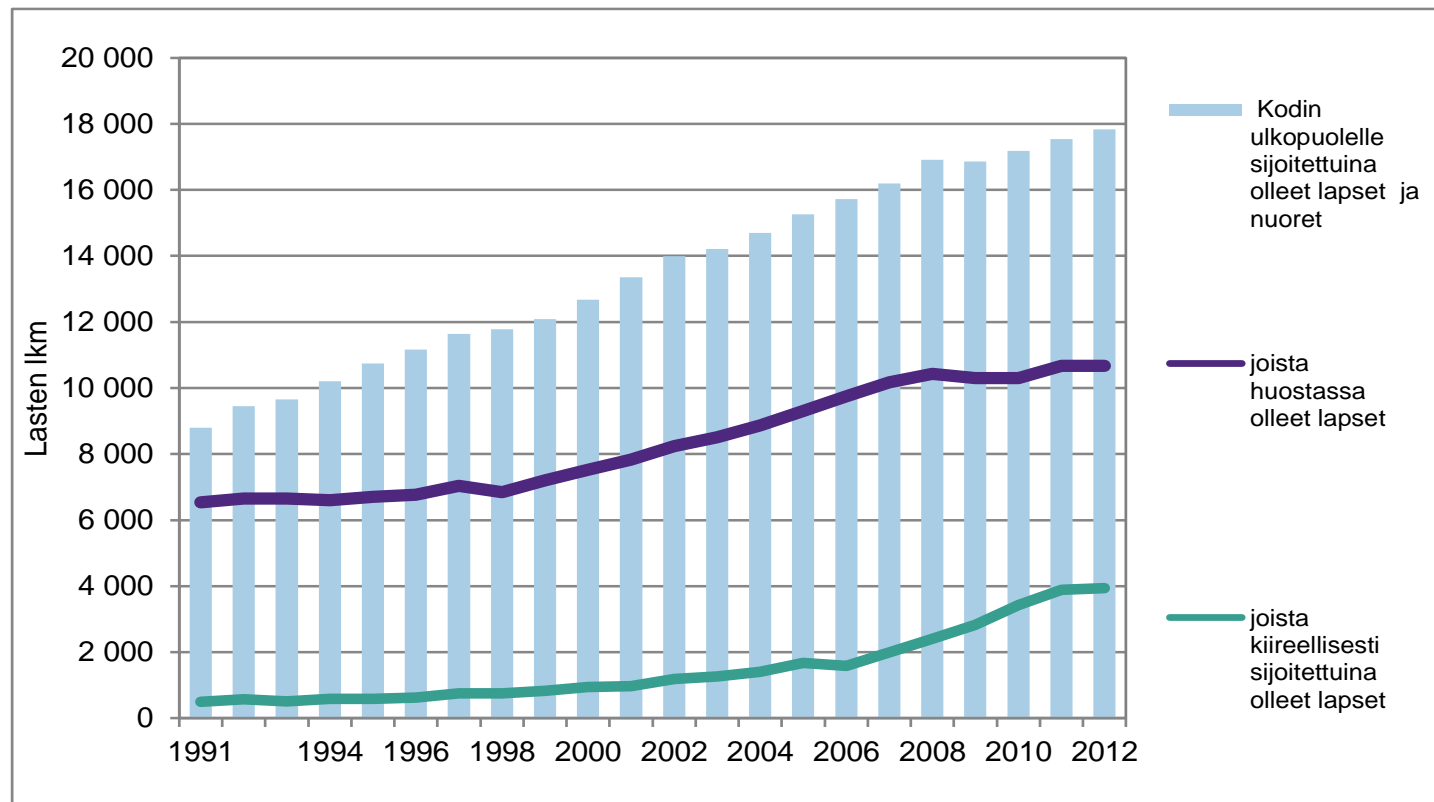
10.3.2014

Lastensuojelua numeroina v.2012

- Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä vuonna 2012 oli 87 200 lasta ja nuorta.
- Uusiksi avohuollon asiakkaiksi tuli 37 288 lasta ja nuorta
- Lastensuojeluilmoituksia tehtiin yli 100 000 ja ne koskivat lähes 64 400 lasta.
- Sijoitettujen lasten ja nuorten kokonaismäärä oli 17 830
- Sijoitettujen lasten ja nuorten määrä kasvoi 1,6 prosenttia edellisestä vuodesta
 - » Vuonna 1995 oli 0,8 % kaikista alle 18-vuotiaista lapsista sijoitettuna kodin ulkopuolelle
 - Vuonna 2012 luku oli 1,4 %.
- Kaikista sijoitetuista lapsista ja nuorista oli vuoden 2012 aikana huostaan otettuina 10 675 lasta
- Lastensuojelun työntekijöille kyselyyn vastanneista 89 prosenttia piti varhaiseen tuen ja ehkäisevään työn resursseja riittämättöminä.

Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset ja nuoret sekä näistä huostassa olleet ja kiireellisesti sijoitetut lapset vuosina 1991–2012

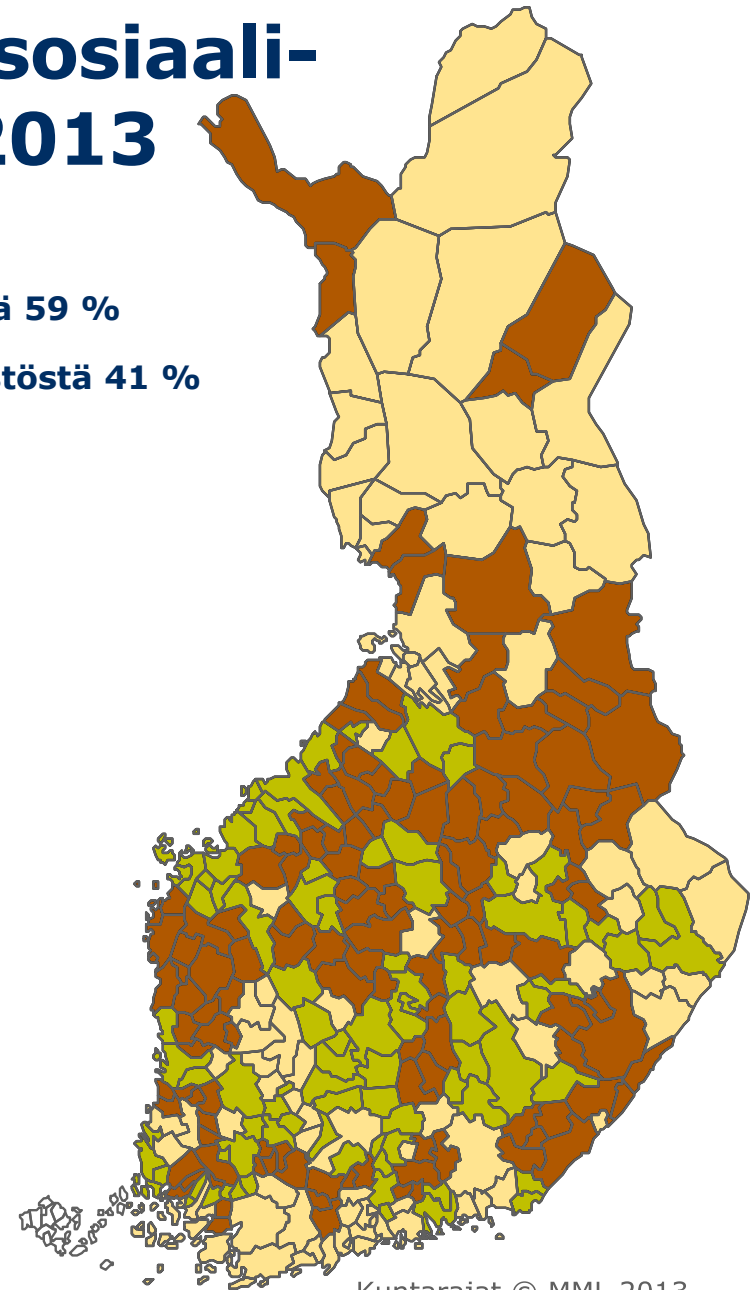
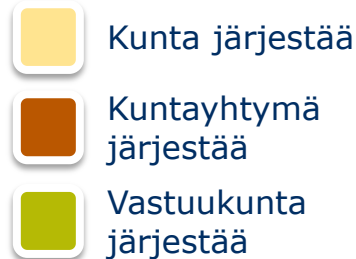

Muuttuva toimintaympäristö

Perusterveydenhuollon ja sosiaali- palvelujen järjestäminen 2013

Kunnat yhteensä, Manner-Suomi	304
Kunta järjestää palvelut itse	89 kuntaa, väestöstä 59 %
Yhteistoiminta-alueet yhteensä	62, kuntia 215, väestöstä 41 %
Kuntayhtymiä	31, kuntia 130
Vastuukuntamallin yt-alueita	31, kuntia 85

Sote-palvelurakennemuutos ja lastensuojelu

- Sote-uudistuksen tavoitteena on mm.
- taata yhdenvertaiset palvelut kaikille
- siirtää painopiste ehkäiseviin palveluihin
- vahvistaa peruspalveluja
- turvata henkilöstön osaaminen ja saatavuus
- siirtyä järjestelmä- ja ammattikeskeisyydestä asiakaskeskeisyyteen
- varmistaa toimivat hoito- ja palveluketjut
- purkaa päällekkäisyyksiä
- turvata palvelujen rahoitus.

Sote-palvelurakennemuutos ja lastensuojelu

- Sote-uudistuksessa yhdistetään
 - » sosiaali- ja terveydenhuolto sekä
 - » perus- ja erikoistason palvelut
- Kuntalaisten lähipalvelut varmistetaan uusilla toimintamalleilla, ja kokoamalla palvelujen järjestämisvastuu nykyistä laajemmalle ja vahvemmalle pohjalle
- Kuntapohjainen järjestämistapa turvaa myös yhteydet kasvatus- ja opetus-, liikunta-, kulttuuri-, asuntotoimeen jne.
- Yhteydet kaikkiin kunnassa toimiviin tahoihin

Kovenevat vaatimukset

Lastensuojelun taloudellisuus ja tuottavuus

- Lastensuojelun tuottavuudesta ei ole käytettävissä luotettavaa tutkimusta eikä seurannan edellyttämää tietopohjaa
- Tuottavuustekijöinä on nostettu esiin
 - » riittävän ajan irrottamiseen lapsi- ja perhekohtaisesti
 - » kunnioittava kohtaaminen
 - » lapsen arjen ja läheisverkoston toimintakyvyn vahvistaminen
 - » yhdessä toimimisen ilmapiiri.
- Lastensuojelun kustannuksiin vaikuttaa oleellisesti muun palvelujärjestelmän toiminta.
- Lastensuojelun laitoshoidon on noin neljä kertaa kalliimpaa kuin lapsen hoitaminen sijaisperheessä.

Lastensuojelun vaikuttavuus

- Lastensuojelun käytäntöjen vaikuttavuutta ei tunneta riittävästi
 - » tarvittaisiin pitkäaikaista monipuolista seuranta-aineistoa.
- Kun tietoa toimenpiteiden vaikuttavuudesta ei ole, on tulkittava muiden tutkimusten tuloksia ja käytettävä asiantuntija- ja muita arviointeja
- Kuntaliitto on käynnistänyt lastensuojelun vaikuttavuus-mittariston kehittämisprojektin,
- THL kehittää tietopohjaa lastensuojelun palvelupolkujen seuraamiseksi, niiden kustannusten ja vaikuttavuuden seuraamiseksi sekä palvelutarpeen syistä.
- Tavoitteena on kehittää sellaista seurantatiedon perustaa, jonka turvin voidaan arvioida palvelun vaikuttavuutta

Lastensuojelun vaikuttavuustutkimus Kuntaliitossa

VISIO 2020

Kuntaliitto on kuntien yhteinen vahva vaikuttaja ja edunvalvoja, kunnallisen itsehallinnon vahvistaja ja palvelujen uudistaja.

Teemme kuntien kanssa kuntalaisille kestäväää tulevaisuutta

Elinvoimaiset paikalliset ja alueelliset yhteisöt ja hyvinvoivat kuntalaiset

Kuntalähtöinen kuntauudistus ja vahva kunnallisen itsehallinnon tulevaisuus.

Toimintakykyiset kuntakonsernit

Lisäarvoa ja vaikuttavia ratkaisuja kuntakonserneille vaativiin tarpeisiin.

Verkostoituvaa Kuntaliitto

Verkostoihin perustuva vahva osaamisperusta.

Kuntaliiton strategia arjen tekoina

Suuruuden ekonominen ja erikoistumisen voimistuminen.

Yksilöllistyminen, ihmisryhmien eriytyminen ja uudenlaiset yhteisöt.

Alueellinen erilaistuminen ja eriytyminen.

Sopeutumista edellyttävä kansainvälinen ja alueellinen talouskehitys.

Arvo- ja taluspohjaltaan eriytyvät alueet, yhteisöt ja rakenteet

Kuntaliitto tukee kuntia kuntalaisten hyvinvoinnin edellytysten mahdollistajana

- Lisäämme kuntalaisten hyvinvointiin, palveluihin ja palvelujen vaikuttavuuteen liittyvää tietoa ja jalostamme sitä kuntien käyttöön
 - » Vrt. lastensuojelun vaikuttavuus
- Uudistamme palveluja ja turvaamme kuntien tehtävien ja resurssien tasapainoa
 - » Vrt. lastensuojelun vaikuttavuus
- Lisäämme vertaistuen käyttöä ja edistämme kansalaisen oman vastuun ottoa ja itsenäistä suoriutumista
 - » Vrt. lastensuojelun vaikuttavuus

Lastensuojelun toimintakykymittarin koulutuspäivä 10.3.2014

Tiedonkeruuseen liittyviä käytännön asioita

Mikko Mehtonen
projektipäällikkö, Kuntaliitto

Yleistä tiedonkeruusta

- Lomaketta pilotoidaan maalis-toukokuussa toteutettavalla tiedonkeruulla
 - » 17.3-16.5 tulleet ilmoitukset tai alkavat selvitykset
 - » Selvitys max 3kk joten tiedonkeruun sulkeutuminen 15.8
- Toinen tiedonkeruu 9-12kk myöhemmin
 - » Samat asiakkaat, samat kysymykset
 - » Tarkastellaan muutosta
- Täytetään lomaketta osana prosessia!
 - » Tarkoituksena ei ole käydä koko lomaketta kerralla lävitse.

Palvelun käyttö on maksutonta.

Yleistä tiedonkeruusta

- Tiedonkeruu toteutetaan sähköisellä alustalla (www-sivu, tunnukset ja kirjautuminen)
- Ei tarvitse asennuksia (vain netti ja moderni selain)
- Selain hyväksyy evästeet
- Tiedot tallentuvat palvelun serverille (ovat kuitenkin osa lastensuojelun rekisteritietoja ja tutkimusrekisteriä)
- Sähköiseltä alustalta voidaan ottaa tulosteita esim. asiakkaalla
- Paperilomaketta voidaan käyttää tukena
 - Esim. kotikäynnillä
 - Kieliversiot aluksi vain paperilla (itsearviointilomake)
 - Työntekijä joutuu kuitenkin klikkailemaan tiedot paperilomakkeelta järjestelmään

Yleistä tiedonkeruusta

- Sähköinen alusta on tietoteknisesti suojattu
- Pilotointiin osallistuvat työntekijät saavat oman käyttäjätunnuksen ja salasanan
- Kirjautumisesta ja tietojen muokkaamisesta syntyy lokitiedosto (Pidä tunnukset visusti itselläsi!)
- Vastuuhenkilö toimittaa meille listan pilotointiin osallistuvista henkilöistä (tuija.valkeinen@kuntaliitto.fi)

Yleistä tiedonkeruusta

- Tunnuksilla näkee kaikki järjestelmään syötetyt asiakkaat. Helpottaa:
 - » Työntekijän vaihtuessa
 - » Jos kaksi työntekijää käsittelee samaa asiakasta
- Tunnuksia ei "diilata" toisille työntekijöille
 - » Työntekijän vaihtuessa vanha tunnus passivoidaan (vastuuhenkilö ilmoittaa Kuntaliittoon)
 - » Uudelle työntekijälle luodaan uusi tunnus (vastuuhenkilö ilmoittaa Kuntaliittoon)

Yleistä tiedonkeruusta

- Yhteinen tiedonkeruu päättyy elokuun puolivälissä
- Lomake lukkiutuu työntekijän hyväksyessä asiakaskohtaisen arvioinnin
 - » Työntekijät eivät voi muokata kyseisen asiakkaan tietoja tämän jälkeen
- Vain pääkäyttäjä voi tehdä muutoksia tässä vaiheessa ensimmäisen tiedonkeruun tietoihin
 - » Korjaukset pääkäyttäjän kautta

Otannasta

- Tutkimustavoitteen vuoksi pilotoinnissa käytettävän otannan on oltava satunnainen
- Kunta nimeää vastuuhenkilön, joka tekee poiminnan
- Tavoitteena on, että alkavista selvityksistä joka 4. käsitellään lomakkeilla

Otannasta

1) Jos poimitaan vireille tulleista ilmoituksista:

Ilmoituksista johtaa selvityksiin	Poimintaväli	Selvityksistä Käsitellään lomakkeella
50 %	Joka 2.	25 %
70 %	Joka 3.	25 %
90 %	Joka 4.	23 %

2) Voidaan poimia myös suoraan alkavista selvityksistä

Tietosuoja-asiat

- Järjestelmään syötetyt tiedot ovat osa kuntien rekisteriä
- Kunnat toimivat rekisterinpitäjinä
 - » Rekisterinpitäjän vastuut:
 - » Asiakkaalla tietojen tarkastusoikeus ja korjausoikeus
 - » Tietosuojaseloste
- Järjestelmästä poimitaan tutkimusaineisto
 - » Kuntaliitto ry toimii tutkimusaineiston rekisterinpitäjänä
- Itsearviointin alussa asiakkaalta pyydetään suostumus tietoihin
 - » Koskee vain itsearviointi-lomaketta
 - » Työntekijän lomakkeisiin ei tarvita suostumusta

Tietosuoja-asiat

- Vastuut Kuntaliitto:

- » Käyttäjätunnusten hallinnointi
- » Järjestelmän tietoturva (yhteys tietosuojattu)
- » Alustaan tehtävät muutokset
- » Lokitiedosto (toimitetaan tarvittaessa kuntaan)
- » Kuntaliittolaiset eivät näe alustalle syötettyjä tietoja (pl. Pääkäyttäjä)
- » Tietojen korjaus lukittujen lomakkeiden osalta (pääkäyttäjä)

- Vastuut Kunta:

- » Rekisterinpitäjän vastuut
- » Omat käyttäjätunnukset (muutoksista ilmoitus Kuntaliittoon)
- » Omien tietokoneiden ja ympäristön tietosuoja
- » Asiakkaiden informointi

Tietosuoja-asiat

- Asiakasta koskevia henkilötietoja ei ole hyvä lähettää sähköpostitse
 - » Esim. tilanteessa jossa arviointi hyväksytty (lomake lukittu) ja tietoja tarvitsee vielä korjata

Sähköpostiosoitteet

Sähköinen alusta:

- lasutoimari.kuntaliitto.fi

Asiakkaan itsearviointi:

- asiakastoimari.kuntaliitto.fi

Muistettavaa

- Asiakkaan informointi
 - » Asiakasesite
 - » Kertoa lyhyesti tutkimuksesta
 - » Mihin tietoja käytetään ja miksi niitä kerätään
 - » Tiedot yhdistetään (työntekijän lomake ja itsearviointit)
- Tietosuojan informointi asiakkaalle
 - » Asiakkaan oikeudet
 - » Tietosuojaselosteen esillepano
 - » Välimuisti julkisilla koneilla
- Vanhojen tunnusten passivoiminen

Yhteystiedot ongelmatilanteissa

Mittariprojektin yhteyshenkilöt

Käyttäjätunnusten tilaus

tutkimussihteeri Tuija Valkeinen

tuija.valkeinen@kuntaliitto.fi

09 771 2084

Mittarin käytön tuki,
tutkimusta koskevat kysymykset

projektitutkija Elina Aaltio

elina.aaltio@kuntaliitto.fi

050 562 9852

Projektin koordinointi,
kuntien kanssa tehdyt sopimukset

projektipäällikkö Mikko Mehtonen

mikko.mehtonen@kuntaliitto.fi

050 592 8986

Sähköisen palvelun tekninen ylläpito,
palvelun pääkäyttäjä

kehityspäällikkö Hannu Niemi

Yhteydenotot Elina Aaltio ja Mikko Mehtonen.

Lastensuojelun toimintakykymittari – toimintakyvyn arviointi osana lastensuojelutarpeen selvittämistä ja vaikuttavuuden arviointia

Projektitutkija Elina Aaltio
Kuntaliitto
elina.aaltio@kuntaliitto.fi
10.3.2014

Vaikuttavuus

vaikuttavuus = tavoitellut positiiviset vaikutukset asiakkaassa

Kuntaliiton tutkimusprojekti 2013-2015:

Tehtävänä laatia mittari lastensuojelun vaikuttavuuden arviointiin

- Lastensuojelulle asetettujen tavoitteiden muuttaminen mitattavaan muotoon
- Numeerinen tieto mahdollistaa suurten massojen tarkastelun
 - Vertailu eri palvelumuotojen/toimipisteiden/kuntien välillä

Lastensuojelun tavoitteet

- Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.
- Vastuu lapsen hyvinvoinnista on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla ja huoltajilla. Kunnan viranomaisilla on velvollisuus pyrkiä tukemaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään.
- Tavoitteena myös, että palveluissa kyetään havaitsemaan milloin lapsi, nuori tai lapsiperhe on erityisen tuen tarpeessa.

(Lastensuojelun käsikirja: Mitä on lastensuojelu?)

Sosiaalityön kansainvälinen määritelmä (IFSW)

”Sosiaalityön tavoitteena on lisätä hyvinvointia edistämällä yhteiskunnallista muutosta sekä ihmissuhdeongelmien ratkaisua, elämänhallintaa ja itsenäistymistä.”

(Suomennos Talentia)

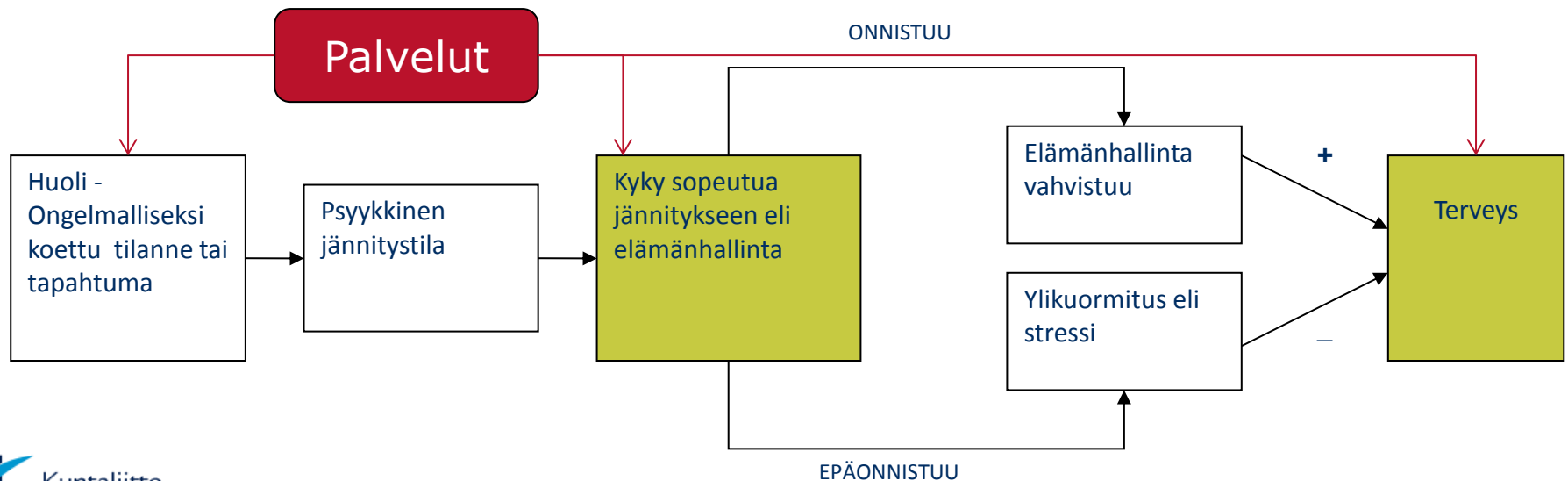
Lastensuojelutarpeen selvitys:

- Palvelutarve on seurausta sellaisesta tilapäisesti tai pitkittyneesti kuormittavasta elämäntilanteesta, jonka hallintaan perheen omat voimavarat eivät riitä.
- Mitkä ovat vanhempien mahdollisuudet vastata lapsen tarpeisiin?
 - » Toimintakykyä vahvistavat tekijät
 - » Toimintakykyä kuormittavat tekijät
 - » Vanhemman oma kokemus jaksamisestaan ja hyvinvoinnistaan
 - » Aktuaalinen kyky toimia vanhempana: miten lasta kohdellaan?
- Mikä on lapsen suojelun ja tuen tarve?
 - » Lapsen toimintakykyä vahvistavat tekijät
 - » Lapsen toimintakykyä kuormittavat tekijät
 - » Lapsen subjektiivinen kokemus perheen tilanteesta

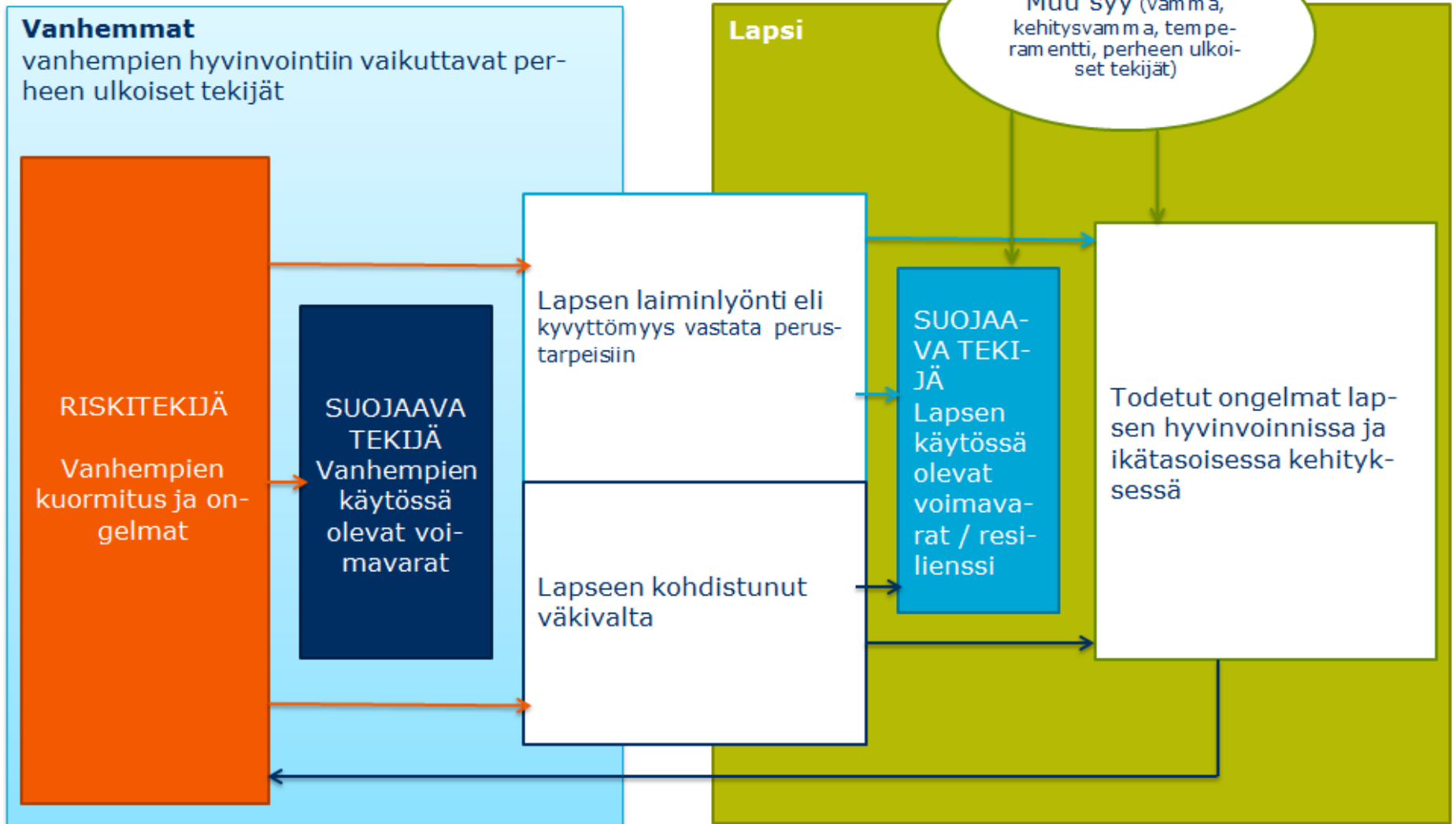
Toimintakyky - hyvinvointi – elämänhallinta – palvelutarve

- Toimintakyky on kykyä osallistua sen yhteisön elämään, jossa elää. Kaikilla on aina jonkin verran toimintakykyä, ja toimintakyvyn määrä riippuu tilanteesta.
- Hyvinvointi on toimintakykyä. Se edellyttää terveyttä ja elämänhallintaa. (Doyal & Gough)
- Toimintakyky on kykyä elää ihmisarvoista elämää. (Nussbaum & Sen)
- Voimavarat vahvistavat toimintakykyä, kuormittavat tilanteet heikentävät sitä. (Antonovsky)

Kuvio: Kuormituksen vaikutus palvelutarpeeseen elämänhallintateorioiden valossa.

PERHEEN TOIMINTAKYKYÄ KUVAAVIA JA SELITTÄVIÄ TEKIJÖITÄ

Riski- ja suojatekijöistä mm. Andershed, Andershed & Farrington 2012

Mittarin lomakkeet

ASIAKKAAN TÄYTTÄMÄT LOMAKKEET

- ITSEARVIOINTILOMAKE VANHEMMALLE
- ITSEARVIOINTILOMAKE LAPSELLE

TYÖNTEKIJÄN LOMAKKEET

- ARVIO LAPSEN KOHTELUSTA
- ARVIO VANHEMMAN TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄSTÄ KUORMITUKSESTA JA VOIMAVAROISTA
- ARVIO LAPSEN TOIMINTAKYKYYN LIITTYVÄSTÄ KUORMITUKSESTA JA VOIMAVAROISTA

ARVIO VANHEMMAN
TOIMINTAKYVYSTÄ

ARVIO LAPSEN
KOHTELUSTA

ARVIO LAPSEN
TOIMINTAKYVYSTÄ

Vanhemmat

vanhempien hyvinvointiin vaikuttava perheen ulkoiset tekijät

Lapsi

MUU syy (vamman, kehitysvamma, temperamentti, perheen ulkoiset tekijät)

RISKITEKIJÄ

Vanhempien kuormitus ja ongelmat

SUOJAAVA
TEKIJÄ
Vanhempien käytössä olevat voimavarat

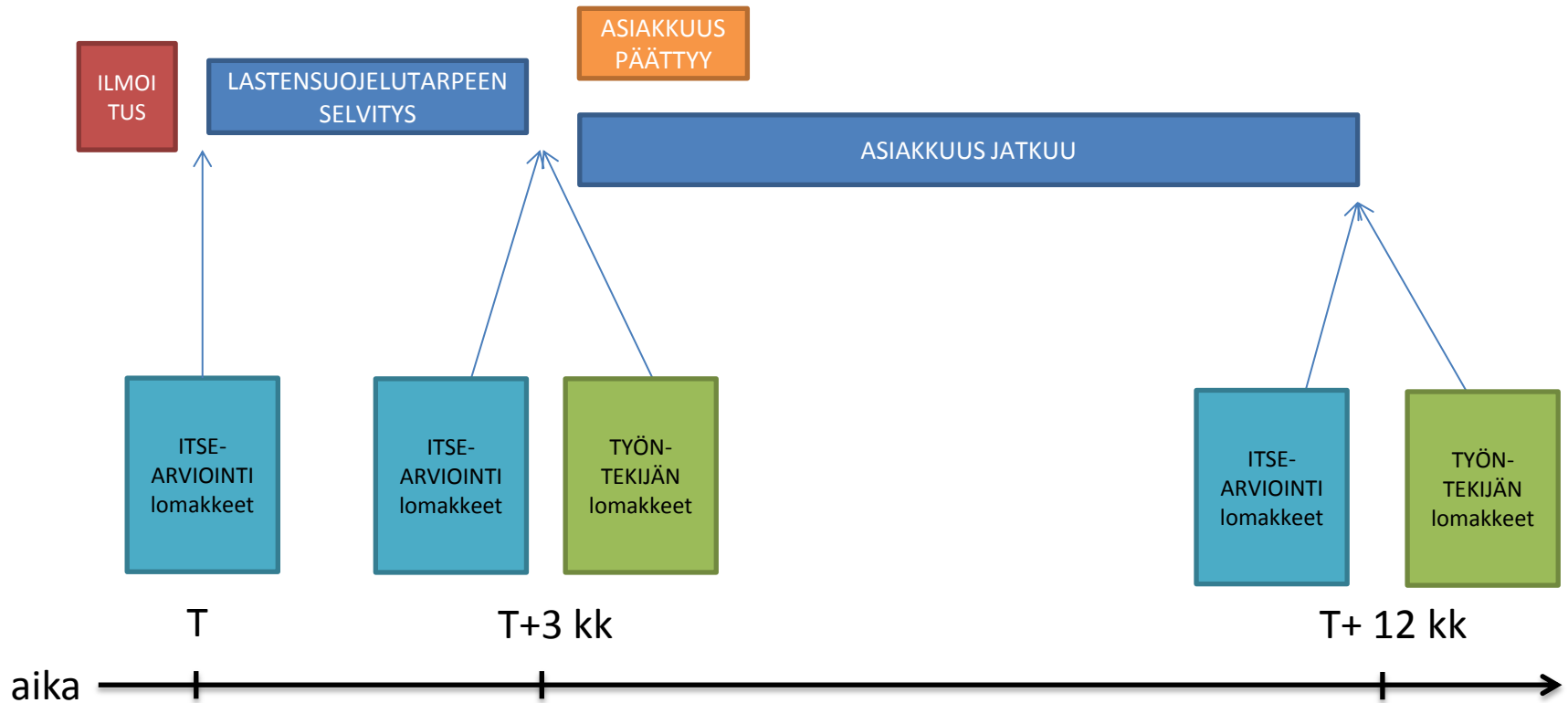
Lapsen laiminlyönti eli kyvyttömyys vastata perustarpeisiin

Lapseen kohdistunut väkivalta

SUOJAAVA
TEKIJÄ
Lapsen käytössä olevat voimavarat / resurssit

Todetut ongelmat lapsen hyvinvoinnissa ja ikätasoisessa kehityksessä

Mittaushetket ja lomakkeet

Mittaamisen tulokset

- Lomakkeilla toteutetun selvityksen lopputuloksena saadaan numeerista tietoa
 - » perheenjäsenten kuormituksesta ja voimavaroista
 - » lapsen kohtelusta
 - » näkemyseroista lastensuojelun ja asiakkaan välillä
- Kun lomakkeet täytetään uudestaan esim. vuoden päästä, saadaan näkyviin muutos näissä tekijöissä
- Palvelu on ollut vaikuttavaa, mikäli
 - » perheen kuormitus on palvelun myötä vähentynyt
 - » perheen voimavarat ovat palvelun myötä lisääntyneet
 - » näkemyserot lastensuojelun ja asiakkaan välillä ovat palvelun myötä vähentyneet

Lomakkeen hyödyt

- Lastensuojelutarpeen selvitysprosessin systematisoiminen
 - » Riskitekijöiden läpikäynti
 - » Huomion kiinnittäminen perheen voimavaroihin
 - » Asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen (itsearviointitieto ja saatujen palvelujen arviointi)
- Numeerinen toimintakykytieto tekee asiakkaan palvelutarpeen ja työntekijöiden työmäärän uudella tapaa näkyväksi
- Systemaattinen arviointi tuottaa vertailukelpoista tietoa lastensuojelun asiakkaista ja toimivuudesta
- Vaikuttavuuden arviointi parantaa tuottavuuslukuja